

Պրոֆեսորներ բոլոր երկրների, միացե՛ք

ՀԿՊ ԿՆՆՏԿՈՄԻ

ՊՐՈՊԱԴԱՆԴԱՅԻ ԵՎ

ԱԴԻՏԱՅԻԱՅԻ ԲԱԺԻՆ

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

№ 24

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

1955

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Օգնություն ագիտողեկտիվների ղեկավարներին

էջ

Ա. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ — Լուրջ ուշադրություն ագիտա-
տորների ընտրությանը 1

Օգտագործիւ գրույցի ժամանակ

Ի պատիվ պարտիայի 20-րդ համագումարի (թվեր
և փաստեր) 8

Ճողովդական դեմոկրատիայի երկրներում

Ի. ՊԻԴԻՆՍԿԻ — Սոցիալիստական ինդուստրաց-
ման հաջողությունները ժողովրդական դեմո-
կրատիայի եվրոպական երկրներում 14

Տեղեկատու բաժին

Հեղկաստան 30

Յանկ

«Ագիտատորի բլոկնոտ»-ում 1955 թվականին տը-
պագրված նյութերի 38

Խմբագրության հասցեն. — Երևան, ՀԿՊ Կենտկոմ,
II հարկ, 60-րդ սենյակ: Հեռախոս՝ 2—52—78:

3352 Կ. 7.

ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱԳԻՏԱԿՈՒԵԿՏԻՎՆԵՐԻ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԻՆ

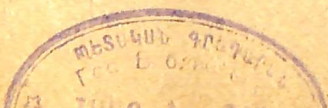
ԼՈՒՐԶ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱԳԻՏԱՏՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆԸ

Ա. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՀԿՊ Կենտկոմի ագիտացիայի սեկտորի
վարիչ

Քաղաքական ագիտացիայի բարձր գա-
ղափարական մակարդակը, նրա նպատակա-
սլաց և բովանդակալից լինելն ամենից առաջ
կախված է ագիտատորների պատրաստա-
կանությունից և ագիտացիոն աշխատանք
տանելու նրանց վարպետությունից: Ուստի
ագիտատորների ճիշտ ընտրությունը ագիտ-
կողեկտիվներն ամրապնդելու և աշխատա-
վորների լայն շրջանում քաղաքական-բացա-
տրական աշխատանքն ուժեղացնելու կարե-
վորագույն միջոցներից մեկն է:

Ճիշտ են վարվում այն սկզբնական պար-
տիական կազմակերպությունները, որոնք
քաղաքական ագիտացիա մղելու գործի մեջ
համարձակորեն ներգրավում են արտագրու-
թյան առաջավորներին ու նորարարներին,

3374-56

ինժեներա-տեխնիկական աշխատողներին, գյուղատնտեսության մասնագետներին, ցեխերի պետներին, ֆերմաների վարիչներին, տրակտորային և դաշտավարական բրիգադաների բրիգադիրներին:

Կիրովականի տրիկոտաժի ֆաբրիկայի ըսկրզբնական պարտիական կազմակերպության ագիտատորների թվի մեջ են մտնում, օրինակ, ֆաբրիկայի դիրեկտոր Ա. Մ. Շովգարյովը, հերթափոխության պետեր Մ. Սարգրսյանը, Ս. Գասպարյանը և ինժեներատեխնիկական այլ աշխատողներ:

Ագիտատորների նման ընտրությունը միանգամայն ճիշտ է, որովհետև ագիտատորները յուրաքանչյուր պարտիական կազմակերպության ամուր հենարանն են, նրա ակտիվի միջուկը: Ագիտատորների միջոցով պարտկազմակերպությունը ընդլայնում ու ամրապնդում է իր կապերը մասսաների հետ, ուժեղացնում է քաղաքական ազդեցությունը բնակչության բոլոր խավերի վրա:

Սակայն չպետք է սահմանափակվել միայն ագիտատորների ընտրությամբ: Որպեսզի ագիտատորները կարողանան հաջողությամբ կատարել իրենց պարտականությունները, անհրաժեշտ է ամենօրյա օգնություն ցույց տալ նրանց:

— 2 —

Երևանի Ավտոդռների գործարանի սկրզբնական պարտիական կազմակերպության աշխատանքում արմատավորվել է ագիտատորների համար որակյալ սեմինարներ անցկացնելու պրակտիկան: Գործարանի պարտիական կազմակերպությունը սիստեմատիկ սեմինար պարապմունքներ է անցկացնում նրանց հետ: Սեմինարների թեմատիկան և այն անձանց, ովքեր պետք է անցկացնեն սեմինարները, հաստատում է պարտիական բյուրոն՝ իր նիստում, ընդորոմ թեմաների ընտրությունը կատարվում է այնպես, որ գրանք շաղկապվեն գործարանի և ցեխի առջև կանգնած խնդիրների հետ: Ագիտատորների քաղաքական մակարդակը բարձրացնելու համար՝ յուրաքանչյուր սեմինարի ժամանակ կազմակերպվում են դասախոսություններ և զեկուցումներ, որոնք կարդացվում են դրա համար հատկապես հրավիրված որակյալ դասախոսների, ինչպես նաև պարտիական և սովետական ղեկավար աշխատողների կողմից:

Հայտնի է, որ ագիտատորները պետք է լինեն արտադրության առաջավոր փորձի առաջին տարածողները: Այդ խնդիրը հիմնականում կախված է նրանից, թե պարտիա-

— 3 —

կան կազմակերպությունը ինչպես է ազիտատորներին համապատասխան փաստեր և օրինակներ տրամադրում, նրանց հանգամանորեն պարզաբանում առաջավոր փորձի էությունը: Օրինակ՝ Հոկտեմբերյանի շրջանի Հոկտեմբերյան գյուղի կոլտնտեսային պարտիական կազմակերպությունում անասնապահների մեջ տարվող ազիտացիոն-մասսայական աշխատանքը երկար ժամանակ բարձիթողի էր արված: Շատ ազիտատորներ անասնապահների հետ իրենց զրույցներն անցկացնում էին վերացականորեն, հաճախ սահմանափակվում էին սոսկ թերթերի առանձին հոդվածների ընթերցումով: Ֆերմայում վատ էր աշխատանքի կազմակերպումը, անասնապահների առաջավոր փորձը չէր ուսումնասիրվում և չէր տարածվում: Սկզբնական պարտիական կազմակերպությունը գործն սկսեց նրանից, որ խնամքով ուսումնասիրեց կոլտնտեսության առաջավոր անասնապահների աշխատանքի փորձը և հերթական սեմինարների ժամանակ ազիտատորներին ծանոթացրեց այդ փորձի հետ: Ազիտատորներին մանրամասնորեն պարզաբանվեց և կոնկրետ օրինակներով ցույց տրվեց, թե ինչպես բարձրացվեց ֆերմայի 50 կովերի կաթնատվությունը:

— 4 —

Սեմինարներից մեկի ժամանակ հանդես եկավ զոռոտխնիկ ընկ. Ա. Հունանյանը, որը ազիտատորներին մանրամասնորեն ծանոթացրեց կովերի խնամքի, կերակրման և կթման առաջավոր փորձին:

Այսպիսով, այդ սեմինարների շնորհիվ ազիտատորները լիակատար պատկերացում ստացան բարձր կաթնատվության հասած անասնապահների առաջավոր փորձի մասին: Նրանք վերադառնալով ունկնդիրների մոտ, իրենց զրույցների ընթացքում սկսեցին ընդհանուր քաղաքական հարցերը շաղկապել ֆերմայի խնդիրների հետ, համարձակորեն օրինակներ բերելով առաջավոր անասնապահների աշխատանքի դրական փորձից:

Որպեսզի սեմինարը շոշափելի օգուտ տա ազիտատորներին, անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր սեմինարի ժամանակ լսել որևէ քաղաքական զեկուցում կամ դասախոսություն հրատապ թեմայի վերաբերյալ: Ազիտատորներին մեթոդական օգնություն ցույց տալու լավագույն միջոց է նաև սեմինարներում ազիտացիոն աշխատանքի փորձի փոխանակություն կազմակերպելը:

Սեմինարների հետ միասին, բազմազան են ազիտատորների հետ տարվող աշխատանքի այն ձևերը, որոնք լայնորեն կիրառ-

— 5 —

վում են ռեսպուբլիկայի շատ սկզբնական պարտիական կազմակերպություններում՝ ագիտատորների ղեկավարման պրակտիկ աշխատանքում: Դրանց թվին են պատկանում, օրինակ, ագիտատորների համաքաղաքային, համաշրջանային ժողովներն ու խորհրդակցությունները, որոնց հրավիրումը սովորաբար անհրաժեշտ է դառնում այս կամ այն քաղաքական-տնտեսական կամ-պանիայի անցկացման ժամանակ: Ոչ սակավ նշանակություն ունեն նաև ագիտատորների հրահանգավորումները սկզբնական պարտիական կազմակերպություններում: Մեղրու շրջանի Շվանիձոր գյուղի կոլտնտեսությունն սկզբնական պարտկազմակերպությունը (քարտուղար՝ ընկ. Գ. Մ. Խաչատրյան) որակյալ սեմինարներից բացի, ամեն շաբաթ ագիտատորների համար կազմակերպում է հրահանգավորում, որի ժամանակ ագիտատորներին հաղորդվում են անցած շաբաթվա ընթացքում ձեռք բերված աշխատանքային հաջողությունները, եղած թերությունները և պարզաբանվում են ագիտատորների խնդիրները:

Մի շաբաթ տեղերում, օրինակ Երևան քաղաքի Միկոյանի և Ստալինյան շրջաններում, Շահումյանի շրջանում և այլն, պրակտիկա

է դարձել ագիտատորների ուսուցման կազմակերպումը ագիտատորների հատուկ դրպրոցներում, որոնք ստեղծվում են պարտիայի շրջկոմների պարտիական գրադարանների կողմից 2—3 ամսով:

Ագիտատորներին օգնելու համար մեծ նշանակություն ունի նաև գրադարաններին կից ագիտատորի անկյան ստեղծումը, որտեղ կենտրոնացվում են ագիտատորների ինքնապատրաստման համար անհրաժեշտ գրականություն, թերթերից և ամսագրերից կտրած հոդվածներ, թվեր ու փաստեր, որոնք կարող են օգտագործվել ագիտատորների դրույցների ժամանակ:

Ագիտացիոն-մասսայական աշխատանքի գաղափարական-քաղաքական մակարդակի բարձրացման խնդիրը հրամայաբար պահանջում է, որ պարտիական կազմակերպությունները և, մասնավորապես, ագիտկոլեկտիվների ղեկավարները լրջորեն զբաղվեն ագիտատորների ընտրության, տեղաբաշխման և դաստիարակության հարցերով:

Ի ՊԱՏԻՎ ՊԱՐՏԻԱՅԻ 20-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ

(Թվեր և փաստեր)

Ռեսպուբլիկայի ձեռնարկություններում, կոլեկտիվություններում, սովխոզներում և մեքենա-տրակտորային կայաններում բուռն թափով ծավալվում է պարտիայի XX համագումարի պատվին կազմակերպված սոցիալիստական մրցությունը: Աշխատավորները ջանք չեն խնայում պարտիայի XX համագումարը արժանավայել կերպով դիմավորելու համար:

⊗ Երևանի Ս. Մ. Կիրովի անվան գործարանի կոլեկտիվը նոյեմբերի 20-ին կատարեց հնգամյա պլանը: Գործարանում այս տարի, 1940 թվականի համեմատությամբ, արտադրանքի թողարկումն ավելացել է 109 տոկոսով, աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացել է 106 տոկոսով, արտադրանքի ինքնարժեքն իջել է 52,5 տոկոսով:

⊗ Երևանի «Պոլիմիլիալացետատ» գործա-

— 8 —

րանի կոլեկտիվը նոյեմբերի 21-ին կատարելով հնգամյա պլանը, արտադրանքի թողարկումը, 1944 թվականի համեմատությամբ, ավելացրել է 48 տոկոսով: Տնտեսված է մեծ քանակությամբ էլեկտրաէներգիա և վառելանյութ:

⊗ «Ավելի շատ կաշվեղեն կոշիկի ձեռնարկություններին», այս նշանաբանով է աշխատում Երևանի Ստ. Շահումյանի անվան կաշվի գործարանի կոլեկտիվը, որը նոյեմբերի 26-ին կատարեց համախառն արտադրանքի տարեկան պլանը: Գործարանը մինչև տարվա վերջը երկրին կտա ավելի քան 4 միլիոն 500 հազար ութըլու կաշվեղեն:

⊗ 1955 թվականը արտադրական բարձր ցուցանիշներով է փակում Երևանի հացի № 4 գործարանի կոլեկտիվը: Տարեկան պլանը կատարված է նոյեմբերի 18-ին: Անցած ամիսների ընթացքում աշխատանքի արտադրողականությունը գործարանում բարձրացել է 13 տոկոսով, արտադրանքի ինքնարժեքն իջել է 4,5 տոկոսով, տնտեսվել է 29 հազար կիլովատ-ժամ էլեկտրաէներգիա և 232 տոննա վառելանյութ:

⊗ Տարեցտարի բնակչությանը ավելի շատ ընտիր տեսակի մետաքսյա գործվածք է տա-

— 9 —

լիս Վ. Ի. Լենինի անվան Մետաքսագործ-
վածքային ֆաբրիկան (Շահումյան ավան):
Ֆաբրիկայի կոլեկտիվը 11 ամսվա արտա-
դրական պլանը կատարել է 109,5 տոկոսով
և պլանից դուրս երկրին տվել է 149 հազար
մետր մետաքսյա գործվածք: Պլանով նա-
խատեսված 70 տոկոսի փոխարեն առաջին
տեսակի արտադրանքը կազմում է 72 տո-
կոս: Ինքնարժեքի իջեցման հաշվին ֆաբրի-
կան թողարկել է ավելի քան 400 հազար
ռուբլու գործվածք:

⊗ Երևանի Մուխտի գործարանի կոլեկ-
տիվը 11 ամսվա պլանը կատարել է նույն-
բերի 5-ին: Աշխատանքի արտադրողակա-
նությունը, անցյալ տարվա նույն ժամանա-
կաշրջանի համեմատությամբ, բարձրացել է
16,4 տոկոսով, արտադրանքի ինքնարժեքն
իջել է 10 տոկոսով:

⊗ Երևանի Ձեթ-օճառ կոմբինատի օճառի
գործարանի կոլեկտիվը ժամկետից շուտ կա-
տարելով հնգամյա պլանը, պլանից դուրս
երկրին տվեց ավելի քան 2.900 տոննա
օճառ: Գործարանում աշխատանքի արտա-
դրողականությունը 11 ամսում բարձրացել է
16 տոկոսով:

⊗ Այս տարվա 11 ամսում, անցած տար-
վա նույն ժամանակաշրջանի համեմատու-

— 10 —

թյամբ, Երևանի Մահուդի ֆաբրիկան երկրին
տվել է 26.200 մետր ավելի արտադրանք:
Ֆաբրիկայի կոլեկտիվը արտադրանքի ինք-
նարժեքն իջեցրել է 5 տոկոսով: Այստեղ
համախառն արտադրանքի հնգամյա պլա-
նը կատարվել է մայիսի 13-ին, իսկ պատ-
րաստի արտադրանքինը՝ սեպտեմբերի 6-ին:

⊗ Չանգեզուրի հանքվարչության «փոքր
հանքի» կոլեկտիվը ժամկետից 3 ամիս շուտ
կատարեց հինգերորդ հնգամյա պլանը:

⊗ Լենինականի Մոլոտովի անվան Ման-
վածքային ֆաբրիկայի կոլեկտիվը նույնմե-
րի 24-ին կատարեց հնգամյա պլանը: Ֆաբ-
րիկայում աշխատանքի արտադրողականու-
թյունը, 1950 թվականի համեմատությամբ,
բարձրացել է 81 տոկոսով: Ֆաբրիկան մին-
չև տարվա վերջը երկրին պլանից դուրս կտա
ավելի քան 5 միլիոն 250 հազար ռուբլու
արտադրանք:

⊗ Լենինականի մետաղյա իրերի կոմբի-
նատի կոլեկտիվը նույնմեքերի 29-ին կատա-
րեց տարեկան պլանը:

⊗ Արտադրանքի թողարկումը մեծ չափե-
րով ավելացել է Լենինականի Մայիսյան
ապստամբության անվան Տեքստիլ կոմբի-
նատի Գործվածքային ֆաբրիկայում: Ան-
ցած 10 ամսվա ընթացքում ֆաբրիկան պլա-

— 11 —

նից դուրս թողարկել է 412 հազար մետր գործվածք: Նույն ժամանակաշրջանում աշխատանքի արտադրողականությունը, պլանայինի համեմատությամբ, բարձրացել է 7,1 տոկոսով, տնտեսվել է 56 տոննա հումք:

⊗ Ծավալելով պարտիայի XX համագումարի պատվին կազմակերպված սոցմրցությունը, խոշոր հաջողություններ են ձեռք բերել նաև գյուղատնտեսության բնագավառի աշխատողները:

⊗ Ռեսպուբլիկայի շատ կոլտնտեսություններ բերքատվության և անասունների մթերատվության բարձրացման գծով այս տարի հասել են 1956—1960 թվականների համար նախատեսված մակարդակին:

⊗ Ռեսպուբլիկայի կոլտնտեսություններն ու սովխոզները ժամկետից շուտ կատարեցին հացահատիկի, բանջարեղենի, կարտոֆիլի, խաղողի պետական մթերումների պլանները: Այս տարի կոլտնտեսությունները պետությանը ավելի շատ հացահատիկ, միս, ձու, բուրդ, ծխախոտ և այլ գյուղատնտեսական մթերքներ են հանձնել, քան անցյալ տարի:

⊗ Ռեսպուբլիկայի կոլտնտեսություններն ու սովխոզները ժամկետից շուտ կատարեցին բրդի մթերումների պլանները: Այս տա-

— 12 —

րի, անցյալ տարվա համեմատությամբ, պետությանը 2,5 հազար ցենտներով ավելի բուրդ է հանձնված:

⊗ Շահումյանի շրջանի կոլտնտեսություններում, անցյալ տարվա համեմատությամբ, այս տարի կովերի կաթնատվությունն ավելացել է 662 հազար կիլոգրամով: Պարտիայի 18-րդ համագումարի անվան կոլտնտեսությունը յուրաքանչյուր կովից ստացել է 3.687 կիլոգրամ կաթ:

Շրջանի մի շարք կոլտնտեսություններում անընդհատ բարձրանում է դրամական եկամուտը: Շահումյան ավանի Ստալինի անվան կոլտնտեսության դրամական եկամուտն այս տարի ավելացել է 800 հազար ռուբլով, Շենգավիթի Կալինինի անվան կոլտնտեսության եկամուտը՝ 144 հազար ռուբլով:

⊗ Կրասնոսելսկի շրջանի ոչխարաբուծական տոհմային սովխոզի կուլեկտիվը մեծ չափերով բարձրացրել է ոչխարների բրդատվությունը: Այստեղ յուրաքանչյուր ոչխարից ստացվել է 5,5 կիլոգրամ բուրդ, իսկ առանձին ոչխարներից՝ ավելի շատ: Սովխոզի աշխատողները պարտավորվել են եկող տարի նրբագեղմ ցեղին պատկանող յուրաքանչյուր ոչխարից ստանալ 6 կիլոգրամ բուրդ և 100 մաշր ոչխարից աճեցնել 130 գառ:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱԿԱՆ
ՀԱՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱՅԻ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

Ի. ԴՈՒԴԻՆՍԿԻ

Նոր, սոցիալիստական հասարակարգի կառուցման համար մղվող իրենց պայքարում ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների աշխատավորները ղեկավարվում են մեծ Լենինի այն հայտնի ցուցումով, որ սոցիալիզմը կարող է ստեղծվել միայն խոշոր մեքենայական արտադրության բազայի վրա: Այդ երկրների կոմունիստական և բանվորական պարտիաները կենսագործում են սոցիալիստական ինդուստրացման քաղաքականություն, կուրս վերցնելով առավելագույն չափով, առաջին հերթին զարգացնել ծանր ինդուստրիան:

Սոցիալիստական ինդուստրացման քաղաքականությունը, որի ճշտությունը փայլուն կերպով հաստատվեց Սովետական Միության տնտեսական շինարարության

— 14 —

փորձով, ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների համար անհրաժեշտ նախադրյալներ է ստեղծում էկոնոմիկայի բոլոր ճյուղերի արագ վերելքի, գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման և իրենց պաշտպանունակության ամրապնդման համար: Այդ քաղաքականությունը հնարավորություն է տալիս անընդհատ բարձրացնել աշխատավորների նյութական բարեկեցությունը և կուլտուրական մակարդակը: Ծանր ինդուստրիայի աճման հետ մեկտեղ ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրներում աճում և իր դիրքերն է ուժեղացնում բանվոր դասակարգը՝ սոցիալիզմի կառուցման համար մղվող պայքարում բոլոր աշխատավորների ղեկավարը:

Ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների սոցիալիստական ինդուստրացման հաջող կենսագործման համար հսկայական նշանակություն ունի նրանց փոխադարձ համագործակցությունը Սովետական Միության և միմյանց հետ: Ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրները լայնորեն օգտագործում են Սովետական Միության գիտատեխնիկական և կազմակերպական-տնտեսական բազմահարուստ փորձը, փոխադարձ հիմունքներով նրանք մեր երկրից ստանում են արդյունա-

բերական սարքավորում, դեֆիցիտային հումք և այլ նյութեր իրենց ֆաբրիկաների և գործարանների համար: Ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների ժողովրդական տնտեսության զարգացման հաջողություններին զուգընթաց՝ աճում, ընդլայնվում և գնալով ավելի մեծ նշանակություն են ստանում այդ երկրների միջև հաստատված տնտեսական փոխադարձ կապերը:

Հենվելով ամբողջ սոցիալիստական լազերի բազմահարուստ տնտեսական ռեսուրսների վրա, սոցիալիզմի լազերի բոլոր երկրների սերտ համագործակցության և եղբայրական փոխադարձ օգնության վրա, ժողովրդական դեմոկրատիայի յուրաքանչյուր պետություն հնարավորություն ունի ավելի հեշտությամբ և արագ կերպով ստեղծել իր հայրենական ծանր արդյունաբերությունը, հաջողությամբ առաջ ընթանալ սոցիալիստական ինդուստրացման ուղիով:

Սոցիալիստական ինդուստրացման քաղաքականության հետևողական կենսագործման շնորհիվ ժողովրդական դեմոկրատիայի եվրոպական երկրների աշխատավորները ստեղծեցին ժամանակակից ծանր ինդուստրիա: Առմիշտ վերացվեց արդյունաբերական հետամնացությունը, որը անցյալում մի

— 16 —

անեծք էր Արևելյան Եվրոպայի երկրների համար, մեկն այն կարևորագույն պատճառներից, որոնք ծնում էին այդ երկրների տնտեսական և քաղաքական կախվածությունը իմպերիալիստական պետություններից:

Ժողովրդական իշխանության տարիներին լեհաստանը և Հունգարիան դարձան ինդուստրիալ պետություններ: Լեհաստանում 1954 թվականին արդյունաբերական արտադրանքի բաժինը երկրի արդյունաբերական և գյուղատնտեսական ընդհանուր արտադրանքի մեջ կազմեց 79 տոկոս՝ 1937 թվականի 48 տոկոսի փոխարեն: Հունգարիայում արդյունաբերական արտադրանքի տեսակարար կշիռը ամբողջ ժողովրդական տնտեսության համախառն արտադրանքի մեջ աճեց և 1938 թվականի 44 տոկոսից 1954 թվականին հասավ գրեթե 80 տոկոսի:

Ռումինիան և Բուլղարիան ագրարային երկրներից դարձան ինդուստրիալ-ագրարային պետություններ: Նրանց ընդհանուր արտադրանքի մեջ արդեն արդյունաբերության բաժինը բարձր է գյուղատնտեսության բաժնից:

Նիստ աճել է ժողովրդական Չեխոսլովակիայի ինդուստրիալ հզորությունը: 1937 թվականին Չեխոսլովակիայի ժողովրդական

— 17 —

3374-56

տնտեսության ամբողջ արտադրանքի մեջ արդյունաբերության բաժինը կազմում էր 58 տոկոս, իսկ 1953 թվականին հասավ 83,7 տոկոսի:

Մետալուրգիական և ածխային արդյունաբերության արագ զարգացումը

Ժողովրդական դեմոկրատիայի եվրոպական երկրներում այժմ ստեղծված է հայրենական ածխա-մետալուրգիական բազա:

Այդ մասին պերճախոս կերպով վկայում են ժողովրդական դեմոկրատիայի եվրոպական որոշ երկրներում պողպատի ձուլման և ածխի հանույթի վերաբերյալ հետևյալ տվյալները.

Պողպատի ձուլումը (հազար տոննաներով)

	1938 թվականին	1954 թվականին
Լեհաստան	1.441	4.000
Չեխոսլովակիա	2.300	4.400
Հունգարիա	647	1.491
Ռումինիա	277	720

Ածխի հանույթը (հազար տոննաներով)

	1938 թվականին	1954 թվականին
Լեհաստան	38.000	91.600
Չեխոսլովակիա	34.700	60.500
Հունգարիա	9.400	22.000
Ռումինիա	2.900	6.100

— 18 —

Ժողովրդական իշխանության տարիներին Լեհաստանում վերակառուցվել ու կառուցվել է 13 դոմենյան վառարան և մոտ 30 մարտենյան վառարան, գործարկվել է 9 պլանագործարան: Ներկայումս Նովայա Գուտայում, Կրակովի մոտ, կառուցվում է Վ. Ի. Լենինի անվան մետալուրգիական կոմբինատը, որը լրիվ գործարկվելուց հետո արտադրելու է ավելի շատ պողպատ, քան արտադրում էին նախապատերազմյան Լեհաստանի բոլոր 23 մետալուրգիական գործարանները՝ միասին վերցրած: Կոմբինատում արդեն գործում են երկու դոմենյան վառարաններ և սկսված է պողպատի թուլարկումը: Ժողովրդական կառավարությանը հսկայական նշանակություն է տալիս նաև չաժխարդյունաբերության հետագա զարգացմանը: Արդեն այժմ Լեհաստանը բնակչության յուրաքանչյուր շնչին ընկնող ածխի հանույթով ընդհուպ մոտենում է Անգլիայում ձեռք բերված մակարդակին, այն ժամանակ, երբ նա պատերազմից առաջ գրեթե հինգ անգամ ետ էր Անգլիայից:

Նոր Չեխոսլովակիայում պողպատի ձուլումը, նախապատերազմյան ժամանակաշրջանի համեմատությամբ, աճել է գրեթե երկու անգամ: Մետալուրգիական հին գոր-

— 19 —

ծարանների վերակառուցման հետ միասին, այստեղ կառուցվել է մետալուրգիական մի մեծ կոմբինատ Կունիցիում, Օստրավայի մոտ: Առաջին հնգամյակի տարիներին գործարկվել են 6 դոմենյան վառարան, 9 մարտենյան վառարան, 8 գլանագործարան:

Մետալուրգիական և ածխային արդյունաբերությունը արագ տեմպերով զարգանում է նաև ժողովրդական Հունգարիայում: Այստեղ այժմ 2,5 անգամ շատ չուգուն և պողպատ է արտադրվում, քան պատերազմից առաջ: Վերջին տարիներին հսկայական աշխատանք է տարվել Դիոշդեյեր և Օզդ քաղաքների մետալուրգիական հին գործարանների և Ռակոշիի անվան կոմբինատի մետալուրգիական գործարանի վերակառուցման ուղղությամբ, մետալուրգիական կոմբինատ է ստեղծվել Ստալինվարոշում: 1950 թվականից մինչև 1954 թվականն ընկած ժամանակաշրջանում ածխի հանույթը երկրում աճեց 11,3 միլիոն տոննայով, որը շատ ավելի է նախապատերազմյան ժամանակաշրջանում ածխի տարեկան միջին հանույթից:

Ռումինիայում չուգունի և պողպատի ձուլումը, նախապատերազմյան մակարդակի համեմատությամբ, աճել է ավելի քան երկու անգամ, իսկ ածխի հանույթը՝ երկու անգամ:

— 20 —

Բուլղարիայում 1953 թվականին գործարկվեց Վ. Ի. Լենինի անվան մետալուրգիական գործարանը, որն առաջինն է երկրում: 1954 թվականին երկրում ածխի հանույթը գերազանցեց նախապատերազմյան մակարդակը գրեթե չորս անգամ:

Ժողովրդական դեմոկրատիայի եվրոպական երկրների կոմունիստական և բանվորական պարտիաները առանձնահատուկ նշանակություն են տալիս էլեկտրաէներգիայի ամեն կերպ զարգացմանը: Նրանք գիտեն, որ առանց էլեկտրականության անհնարին կլինեն նոր հասարակարգի արտադրատեխնիկական բազայի ստեղծումը: Ներկայումս ժողովրդական դեմոկրատիայի եվրոպական երկրները մի քանի անգամ շատ էլեկտրաէներգիա են արտադրում, քան արտադրվում էր պատերազմից առաջ:

Էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը ժողովրդական դեմոկրատիայի եվրոպական որոշ երկրներում

(միլիոն կիլովատ-ժամերով)

	1938 թվականին	1954 թվականին
Լեհաստան	3.900	15.500
Չեխոսլովակիա	4.100	13.600
Հունգարիա	1.400	4.800
Ռումինիա	1.100	3.800

— 21 —

Ժողովրդական Լեհաստանը ծածկված է էլեկտրակայանների լայն ցանցով: Անցյալ տարվա կեսերին երկրում էլեկտրակայանների թիվը հասնում էր 235-ի: Կառուցվել և շահագործման են հանձնվել այնպիսի խոշոր էլեկտրակայաններ, ինչպիսիք են՝ Դի-խովայի հիդրոէլեկտրակայանը (Բուբր գետի հոսանքի ստորին շրջանում), Սիլեզիայի «Մեխովիցե» և «Ջարժե» ջերմաէլեկտրակայանները, Կրակովի վոեվոդության «Յավոժնո—1» և «Յավոժնո—2» և շատ ուրիշ էլեկտրակայաններ:

Չեխոսլովակիայում բնակչության յուրաքանչյուր շնչին ընկնող էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը, նախապատերազմյան ժամանակաշրջանի համեմատությամբ, աճել է գրեթե չորս անգամ: 1937 թվականին Չեխոսլովակիայում բնակչության յուրաքանչյուր շնչին 71 տոկոսով քիչ էլեկտրաէներգիա էր ընկնում, քան Ֆրանսիայում, և 28 տոկոսով քիչ, քան Իտալիայում: Առաջին հնգամյակից հետո, որի ընթացքում երկրում կառուցվեցին 12 խոշոր էլեկտրակայաններ, պատկերը խիստ փոխվեց: 1953 թվականին Չեխոսլովակիայում բնակչության յուրաքանչյուր շնչին 30 տոկոսով շատ էլեկտրա-

— 22 —

էներգիա էր ընկնում, քան Իտալիայում և 6 տոկոսով շատ, քան Ֆրանսիայում:

Հունգարիայում հնգամյա պլանի տարիներին կառուցվեցին մի շարք նոր էլեկտրակայաններ և ավելացվեց հին էլեկտրակայանների կարողությունը: Դրա շնորհիվ երկրում էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը, 1949 թվականի համեմատությամբ, կրկնապատկվեց, իսկ 1938 թվականի համեմատությամբ՝ ավելացավ գրեթե 3,5 անգամ:

Էլեկտրիֆիկացման տասնամյա պլանին համապատասխան, շատ էլեկտրակայաններ են կառուցվել և վերակառուցվել Ռումինիայում: 1950 թվականի համեմատությամբ, 1954 թվականին ռումինական էլեկտրակայանների սահմանված կարողությունն ավելացավ ավելի քան մեկ և կես անգամ, հասնելով ավելի քան մեկ միլիոն կիլովատի:

1954 թվականի սկզբներին Բուլղարիայում բնակչության յուրաքանչյուր շնչին ընկնող էլեկտրաէներգիայի քանակը 5,3 անգամ բարձր էր 1944 թվականի մակարդակից:

Ալբանիայում 1954 թվականին բնակչության յուրաքանչյուր շնչին 25 անգամ շատ էլեկտրաէներգիա էր ընկնում, քան պատերազմից առաջ:

Անընդհատ զարգացնելով իրենց հայրե-

նական էներգետիկան, ժողովրդական դեմոկրատիայի եվրոպական երկրները հնարավորություն ստացան էլեկտրականությունը ավելի լայնորեն արմատավորելու ոչ միայն արդյունաբերության, այլև գյուղատնտեսության մեջ, ինչպես նաև կենցաղում:

Հումքի բազայի ամրապնդումն ու ընդլայնումը

Նոր հասարակարգում, որը կապանքներից ազատեց աշխատավորների կաշկանդված ստեղծագործական ուժերը, ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրները շտեմարկված հնարավորություններ ստացան իրենց արդյունաբերական-հումքի բազայի զարգացման համար: Օրինակի համար, վերցնենք Հունգարիան: Առաջ մետալուրգիայի զարգացման համար այստեղ լուրջ խոչընդոտ էր հանդիսանում կոքսային ածխի բացակայությունը: Հունգարիայում ժողովրդական իշխանության օրոք հաջողությամբ լուծվում է տեղական ածխի կոքսացման պրոբլեմը: Հսկայական առաջընթաց քայլ է արվել բոքսիտների արտադրության ասպարեզում: Հնգամյակի տարիներին բոքսիտների արտադրությունն ավելացել է 2,5 անգամ, իսկ ալյումինի արտադրության համար անհրաժեշտ կիսա-

— 24 —

ֆաբրիկատի՝ կավահողի արտադրությունն աճել է 4,3 անգամ: Նույն ժամանակամիջոցում երկրի նավթի հանույթն աճել է 2,4 անգամ:

Ռումինիայում հսկայական մասշտաբներով ծավալված հետախուզական աշխատանքների շնորհիվ բացվել են մոտ երկու տասնյակ նոր նավթահանքեր: Դա հնարավորություն տվեց ռումինական նավթագործներին 1954 թվականին արտադրելու 9,7 միլիոն տոննա նավթ, որը շատ ավելի բարձր է նավթի հանույթի նախապատերազմյան մակարդակից:

Էական չափով ընդլայնվել է ժողովրդական Լեհաստանի հումքի բազան: Արագորեն աճում է պղնձի, երկաթի, կապարի-ցինկի և քիմիական հանքանյութի շատ տեսակների հանույթը:

Չեխոսլովակիայում ժողովրդական իշխանության տարիներին զգալիորեն ավելացել է երկաթհանքի, նավթի, գունավոր մետաղների հանքանյութի արտադրությունը: Խոշոր չափով աճել է արհեստական մանրաթելի, սինթետիկ վառելանյութի, պլաստմասսայի և դեֆիցիտային հումքի այլ փոխանակիչների արտադրությունը:

Սակայն ժողովրդական դեմոկրատիայի

— 25 —

կվրոպական երկրների հումքի բազան, ծանր ինդուստրիայի աճող պահանջների համեմատությամբ դեռևս անբավարար է: Հումքի բազայի ետ մնալը արագորեն հաղթահարելու համար ժողովրդական իշխանությունը, կոմունիստական և բանվորական պարտիաները նշել և հաջողությամբ կենսագործում են մի ամբողջ շարք միջոցառումներ ածխի, նավթի, սև և գունավոր մետաղների հանքանյութի արտադրությունն ավելացնելու ուղղությամբ, արագացնում են նոր հանքահորերի, հարստացուցիչ ֆաբրիկաների, դեֆիցիտային հումքի փոխանակիչներ արտադրող գործարանների շինարարության տեմպերը:

Մեքենաշինության բուռն աճը

Սոցիալիստական ինդուստրացման պրոցեսում, ինչպես հայտնի է, վճռական դեր է պատկանում մեքենաշինությանը: Այն կոչված է ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերն ապահովելու ժամանակակից մեքենաներով, դադահաներով, սարքավորումով և գործիքներով: Ուստի ժողովրդական դեմոկրատիայի երկրների կոմունիստական և բանվորական պարտիաները հսկայական ուշադրություն են նվիրում մեքենաշինության

— 36 —

զարգացմանը: Դրա շնորհիվ էլ այդ երկրներում մեքենաշինական արդյունաբերությունը ավելի արագ տեմպերով է զարգանում:

Լեհաստանում ժողովրդական իշխանության տարիներին ստեղծվել են արտադրության այնպիսի ճյուղեր, ինչպիսիք են՝ նավաշինական արդյունաբերությունը, ավտոմոբիլաշինությունը, տրակտորային արդյունաբերությունը, գյուղատնտեսական մեքենաշինությունը, ծանր դադահանների, լեռնային, մետալուրգիական, էներգետիկ, քիմիական, տեքստիլ և այլ տեսակի սարքավորման, գնդակավոր առանցքակալների, ճշգրիտ և օպտիկական գործիքների՝ արտադրությունը: Ներկայումս Լեհաստանում տասըն անգամ շատ մեքենաներ է արտադրվում, քան պատերազմից առաջ: 1954 թվականին Լեհաստանի սոցիալիստական արդյունաբերության ամբողջ արտադրանքի մեջ մեքենաշինության բաժինը կազմեց ավելի քան 22 տոկոս:

Չեխոսլովակիայի մեքենաշինական արդյունաբերության արտադրանքը հնգամյակի ընթացքում ավելի քան կրկնապատկվեց, իսկ նրա տեսակարար կշիռը ընդհանուր արդյունաբերական արտադրության մեջ աճեց՝

— 27 —

1948 թվականի 17 տոկոսից 1953 թվականին հասնելով 27,8 տոկոսի: Ի լրացումն մեքենաշինական հին գործարանների, որոնցից շատերը արմատական վերակառուցման են ենթարկվել, Չեխոսլովակիայում հնգամյակի ընթացքում կառուցվել է մեքենաշինական 24 նոր գործարան: Էապես փոխվել է նաև երկրի մեքենաշինական արդյունաբերության կառուցվածքը, որի հիմքը դարձել է ծանր մեքենաշինությունը: Հնգամյակի տարիներին մի քանի անգամ ավելացել է շոգեփուրքիների, դիզելների, խոշոր տրանսֆորմատորների, ամբարձիչների արտադրությունը:

Ինդուստրացման պրոցեսում զգալի վերակառուցման ենթարկվեց Հունգարիայի մեքենաշինական արդյունաբերությունը: Նրա արտադրանքի ծավալը 1950—1954 թվականներին աճեց 3,7 անգամ: Փաստորեն նոր են ստեղծվել արդյունաբերության այնպիսի ճյուղեր, ինչպիսիք են՝ մեքենաշինությունը, ավտոմոբիլաշինությունը, տրակտորաշինությունը, ժամանակակից գյուղատնտեսական մեքենաների, լեռնային և շինարարական սարքավորման արտադրությունը:

Ռումինիայում ինդուստրացման տարիներին ստեղծվել են հայրենական դազգահա-

— 28 —

շինություն, տրակտորաշինություն, գնդակավոր առանցքակալների արտադրություն, գյուղատնտեսական մեքենաշինություն, նավթի հանույթի և վերամշակման համար անհրաժեշտ սարքավորման արտադրություն, էլեկտրատեխնիկական արդյունաբերություն, տեքստիլ արդյունաբերության և այլ ճյուղերի համար անհրաժեշտ մեքենաների արտադրություն: Չափազանց բնորոշ է, որ Ռումինիայում, անցյալում տնտեսապես հետամնաց այդ երկրում, 1948—1953 թվականներին մետաղամշակման և մեքենաշինական արդյունաբերության մեջ տեղադրված ամբողջ սարքավորման գրեթե կեսը հայրենական արտադրության սարքավորում է:

Նշանակալից հաջողությունների է հասել բուլղարական մեքենաշինությունը: 1938 թվականի համեմատությամբ մետաղամշակման արդյունաբերության արտադրանքի թողարկումն 1953 թվականին ավելացավ 27 անգամ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Հնդկաստանը աշխարհի հնագույն և մեծ տերություններից մեկն է: Նրա տարածությունը կազմում է մոտ 3 միլիոն քառակուսի կիլոմետր, բնակչությունը՝ մոտ 376 միլիոն մարդ: Մայրաքաղաքն է Դելին, որն ունի մեկ ու կես միլիոն բնակիչ: Հնդկաստանի խոշորագույն քաղաքներն են՝ Բոմբեյը, Կալկաթան, Մադրասը, Ահմադաբադը, Հայդարաբադը:

Հնդիկ ժողովրդի պատմությունը օտար նվաճողների դեմ դաժան ու արյունալի և դասակարգային պայքարի պատմություն է: Սակայն բոլոր նվաճողները հրեղիկ ժողովրդին չպատճառեցին այնքան զոհեր ու տանջանքներ, որքան անգլիական գաղութարարները իրենց երկուհարյուրամյա տիրապետության ընթացքում:

Անգլիական գաղութարարները կողոպտում էին հնդիկ ժողովրդին, երկրից տանում թեյը, բամբակը, բուրդը, բրինձը, սովի ու կարիքի մեջ թողնելով աշխատավորական մասսաներին: Գաղութարարների օրոք սովը և հիվանդությունները մշտական երևույթ էին Հնդկաստանում: Ժամանակակիցներից մեկը խոսելով Հնդկաստանում անգլիական առևտրի մասին,

— 30 —

դիպուկ կերպով նկատել էր «Առևտրի պատմության մեջ հազիվ թե գտնվի նմանօրինակ դժբախտություն: Հնդկաստանի հարթավայրերում սպիտակին են տալիս բամբակագործների ոսկորները»:

Ռուսաստանում Հոկտեմբերյան Սոցիալիստացիան Մեծ ռեյոլուցիայի հաղթանակը պայքարի հանեց ինչպես բոլոր գաղութային ու կախյալ երկրների ստրկացված ժողովուրդներին, այնպես էլ հնդիկ ժողովրդին՝ իր անկախության և ազատության համար: 1930 թվականի մայիսին ապստամբություն բռնկվեց Պելավաբում, գյուղացիական հուզումներ սկսվեցին Քաշմիրում, Հյուսիս-արևմտյան սահմանամերձ շրջաններում: Բոմբեյը, Ահմադաբադը, Մադրասը և այլ արդյունաբերական քաղաքներ դարձան գործադուլների և ցույցերի թատերաբեմ:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմում Սովետական Զինված Ուժերի հաղթանակը գերմանական ֆաշիզմի և յապոնական միլիտարիզմի նկատմամբ նպաստեց մինչև այդ պատմության մեջ շտեմնված ազգային-ազատագրական պայքարի նոր վերելքի բռնկմանը գաղութային ու կախյալ երկրներում, որը ավելի սրեց խմբերիալիզմի գաղութային սիստեմի ճգնաժամը: 1946 թվականին բռնկվեց Բոմբեյի ժովայինների գործադուլը, որը վերածվեց զինված ապստամբության: Այդ նույն ժամանակ երկրի Արևելյան զանազան մարերում գյուղացիական ապստամբություններ բռնկվեցին: Վախենալով ժողովրդական հուզումներից, Անգ-

— 31 —

լիան 1947 թվականի օգոստոսի 15-ին Հնդկաստանին տվեց Դոմինյոնի իրավունք: Կրոնական սկզբունքով երկիրը նախապես բաժանվեց երկու պետութայն՝ Հնդկաստանի ու Պակիստանի: Այս բաժանումով Անգլիան նպատակ ուներ Հնդկաստանում պահպանել իր գաղութային տիրապետությունը:

Հնդկաստանի՝ որպես անկախ պետության, դարգացման գործում կարևոր իրադարձություն էր 1950 թվականի հունվարի 26-ին Կոնստիտուցիայի ուժի մեջ մտնելը, որի համաձայն երկիրը դարձավ սուվերեն ռեսպուբլիկա, որը, սակայն մտավ Ազգերի Բրիտանական համագործակցության մեջ:

Պառլամենտը բաղկացած է երկու պալատից՝ ստորին կամ ժողովրդական պալատ, որտեղ կա 500 դեպուտատ, որից 2 հոգի նշանակվում են պրեզիդենտի կողմից, իսկ մյուսները ընտրվում են ընդհանուր, գաղտնի և ուղղակի քվեարկության միջոցով: Վերին պալատը՝ Նահանգների խորհուրդը, բաղկացած է 207 հոգուց, որոնք ընտրվում են Նահանգների օրենսդիր ժողովների կողմից, իսկ 12 հոգին նշանակվում են պրեզիդենտի կողմից:

Հնդկաստանում կան մի շարք քաղաքական պարտիաներ: Համահնդկական ազգային կոնգրեսը, որը հիմնադրվել է 1885 թվականին, ամենաազդեցիկ և բազմամարդ պարտիան է երկրում եղած մյուս բուրժուական պարտիաների մեջ: 1952 թվականի սկզբից նա հանդիսանում է կառավարական պարտիա:

— 32 —

Հնդկաստանի Գոմունիստական պարտիան ստեղծվել է 1933 թվականին, իսկ մինչ այդ, դեռևս 1920-ական թվականներին, Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ ռևոլյուցիայի ազդեցության տակ Հնդկաստանում ստեղծվել էին կոմունիստական խմբակներ: 1943 թվականին կայացավ Հնդկաստանի Կոմպարտիայի առաջին համագումարը:

Հնդկաստանը բազմազգ երկիր է: Այնտեղ ապրում են հինդուսներ, փենջաբցիներ, բիխարցիներ, ռաջադիներ, բենգալցիներ, օրիսցիներ, ասամցիներ, քաշմիրցիներ և այլն: Յուրաքանչյուր ժողովուրդ ունի իր ազգային կուլտուրան, սովորությունները, բարքերը, լեզուն և գիրը:

Անգլիական երկու հարյուրամյա գաղութային տիրապետությունը խիստ բացասաբար ազդեց Հնդկաստանի տնտեսության զարգացման վրա: Անցյալի ժառանգությունը վերացնելու համար Հնդկաստանի կառավարությունը, մասնավորապես նրա պրեմյեր-մինիստր Ներուն, իր ջանքերն ուղղում է ազգային էկոնոմիկայի զարգացմանը և առաջին հերթին գյուղատնտեսական և տնայնագործական արտադրության ավիացմանը: Այդ կարևոր խնդիրը լուծելու համար Հնդկաստանի կառավարությունը մշակեց առաջին հնգամյա պլանը (1951—1956 թ. թ.): Հնդկական կառավարությունը այդ պլանով ցանկանում է երկրում ստեղծել գյուղատնտեսական մթերքների առատություն, որպեսզի հնարավորություն ունենա կրճատելու ներմուծ-

վող մթերքների չափը և տնտեսված գումարով արտա-
սահմանից գնել արդյունաբերական սարքավորումներ:

Հնդկական կառավարությունը համարյա բոլոր
նահանգներում անց է կացրել հողային ռեֆորմ, սա-
կայն այդ ռեֆորմը արմատական չէ, քանի որ կալ-
վածատերերի ձեռքին մնում է իրենց հողերի 20—25
տոկոսը: Այնուամենայնիվ այդ ռեֆորմը որոշ պայ-
մաններ է ստեղծում գյուղատնտեսության զարգաց-
ման համար:

Նրկրում լայն տարածում է ստացել, այսպես կոչ-
ված «Հողը կամավոր կերպով հողազուրկ գյուղացի-
ների օգտին ղտհելու» շարժումը, որը գլխավորում է
Գանդիի հետևորդ Բխուդան Յաջնին:

Առաջիկա 15 տարվա ընթացքում նախատեսված է
ջրովի հողերի տարածությունը ավելացնել մեկ ու կես
անգամ՝ 50-ից մինչև 75 միլիոն ակրա: Նախատեսված
մի շարք միջոցառումների շնորհիվ Հնդկաստանում
հացահատիկի արտադրությունը ընթացիկ տարում
կազմեց 55,3 միլիոն տոննա, գերազանցելով առաջին
հնգամյակով նախատեսված պլանը 2,8 միլ. տոն-
նայով: Բամբակի արտադրությունը 1954—1955 թվա-
կանին հասավ 4,3 միլիոն հակի՝ գերազանցելով ա-
ռաջին հնգամյա պլանով նախատեսվածը:

Հնդկաստանի կառավարությունը իր մերձավոր և
կարևորագույն խնդիրն է համարում ազգային ար-
դյունաբերության զարգացումը՝ որպես երկրի անկախ
գոյության հիմքի: Արդյունաբերության զարգացման

համար Հնդկաստանն ունի բնական հսկայական պո-
տենցիալ:

Այժմ Հնդկաստանում մեծ աշխատանք է կատար-
վում երկրի բնական հարստություններն օգտագործե-
լու, արդյունաբերությունն ու գյուղատնտեսությունը
զարգացնելու ուղղությամբ:

1956—1961 թ. թ. ժողովրդական տնտեսության
մեջ կատարվելու են 56 միլիարդ ռուբլի կապիտալ
ներդրումներ, որից միայն 26 տոկոսը ներդրվելու է
արդյունաբերության մեջ:

Նախատեսված պլանով 1961 թվականին Հնդկաստա-
նում այժմ արտադրվող 37 միլիոն տոննայի փոխա-
րեն կարտադրվի 60 միլիոն տոննա քարածուխ, 1 մի-
լիոն տոննայի փոխարեն 5 միլիոն տոննա պողպատ,
5 հազար տոննայի փոխարեն 40 հազար տոննա էլ-
յումին, 4,5 միլիոն տոննայի փոխարեն 10 միլիոն
տոննա ցեմենտ, 190 հազար տոննայի փոխարեն 760
հազար տոննա պարարտանյութ: Յաբրիկա-գործարա-
նային, ներառյալ լեռնագործական բանվորների թիվը
1961 թվականին, համեմատած 1955 թվականի հետ,
կավելանա 42 տոկոսով:

Հնդկաստանում ծանր ինդուստրիայի զարգացման
համար 1955 թվականի մայիսին ստեղծվեց սև մետա-
լուրգիայի մինիստրություն:

Հնդկական կառավարությունը մեծ ուշադրություն է
դարձնում Բհակրա-Նանգալ, Հիրակուդի և Դամոդաշի
հիդրոկառուցվածքների շինարարությանը, որոնք

էլեկտրաէներգիա կմատակարարեն երկրի արդյունա-
 քերական ձեռնարկություններին և տուտ ջուր կտան
 դաշտերին: Մոտակա 4—5 տարում նախատեսված է
 կառուցել 3 պողպատածուլական գործարան: Այդ գոր-
 ծարաններից մեկը, որը տարեկան թողարկելու է մեկ
 միլիոն տոննա պողպատ, կառուցվում է Սովետական
 Միութեան օգնութեամբ: Սակայն արևմտյան ռեակցիոն
 շրջանները ճգնում են խանգարել Հնդկաստանի էկո-
 նոմիկայի զարգացմանը: Անգլիական կապիտալիստ-
 ները մինչև այսօր էլ չեն հրաժարվել Հնդկաստանը
 որպես իրենց ագրարային-հումքային կցորդը պահելու
 մտքից: Բացի անգլիական գաղութարարներից Հնդկաս-
 տանի հարստութեանների նկատմամբ մեծ ախորժակ
 ունեն նաև ամերիկյան մոնոպոլիաները: Նրանք ձգ-
 տում են Հնդկաստանը դարձնել ոչ միայն իրենց շու-
 կան, այլև որպես ռազմական պլացդարմ: Արևմուտ-
 յան երկրների բռնած հանցավոր դիրքի հետևանքով
 մինչև հիմա Հնդկաստանի ազգային տնտեսական
 հանդիսացող Գոան, որին տգրուկի նման կաել են
 Պորտուգալական գաղութարարները, չի աշտագոր-
 ված: Բայց հեռու չէ այն օրը, երբ հնդիկ ժողովուրդը
 կազատագրի այն օտարերկրյա իմպերիալիստներից:

Հնդկաստանը պայքարում է միջազգային խաղաղու-
 թյան և անվտանգութեան ամրապնդման համար: Ամ-
 բողջ պրոգրեսիվ մարդկությունը ըստ արժանավույն
 գնահատեց Հնդկաստանի խոշոր ավանդը Կորեայում
 ու Հնդկաչինում պատերազմական գործողութեանների

— 36 —

գաղաբեցման գործում, նրա ներկայացուցիչների
 ելույթները Ասիայի ու երկրագնդի մյուս շրջանների
 խաղաղութեան ամրապնդման հարցերին նվիրված
 միջազգային կոնֆերանսներում:

Հնդկաստանը հանդիսացավ Ասիայի ու Աֆրիկայի
 երկրների կոնֆերանսի հրավիրման նախաձեռնողնե-
 րից մեկը: Գնալով ավելի են ամրապնդվում սովետա-
 հնդկական հարաբերութեանները: Այդ հարաբերու-
 թյունները հիմնված են միմյանց տերիտորիալ ամ-
 բողջականութեան ու սուվերենութեանը փոխադար-
 ձաբար հարգելու, չհարձակվելու, տնտեսական, քաղա-
 քական կամ իդեոլոգիական բնույթի ուրեք պատճառա-
 բանութեամբ՝ միմյանց ներքին գործերին չմիջամտե-
 լու, հավասարութեան ու փոխադարձ շահավետութեան,
 խաղաղ գոյակցութեան սկզբունքների վրա: Դրանք
 պերճախոս կերպով հաստատում են սոցիալ-քաղա-
 քական տարբեր սիստեմներ ունեցող պետութեանների
 խաղաղ գոյակցութեան ու համագործակցութեան հնա-
 րավորութեան վերաբերյալ մեծ լենինի կողմից հըռ-
 չակված սկզբունքների ճշտութեանը: Ձախհառալ
 ներուի և Սովետական դեկադարների՝ Ն. Ա. Բուլգա-
 նինի և Ն. Ս. Խրուշչևի փոխադարձ այցելութեանները
 ավելի ամրապնդեցին այդ երկու երկրների ժողո-
 վուրդների բարեկամութեանը:

Յ Ա Ն Կ

«ԱԳԻՏԱՏՈՐԻ ԲԼՈԿՆՈՏ»-ՈՒՄ 1955 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ՏՊԱԳՐՎԱԾ ՆՅՈՒԹԵՐԻ

№ № էջ

ՆՅՈՒԹԵՐ ԶՐՈՒՅՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

1. Առանց ձեռնի, լենինյան ուղիով	1	1
2. Ռուսական առաջին ռեզյուցիայի հիս- նամյակը	2	1
3. Հ. ՄԵՍՐՈՐՅԱՆ— Հայկական ՍՍՌ Գերա- գույն Սովետը, տեղական Սովետները և նրանց ընտրությունները	2	14
4. Նոր տարին նշանավորվում է նոր հաջո- ղություններով	2	27
5. Ս. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ— Սովետական մեծ տերության հզոր Ձինված Ուժերը	3	1
6. Աղ. ԵՍԱՅԱՆ— Ընտրությունները բուր- ժուական երկրներում	3	15
7. Պ. ԳՈԼՈՒԲԵՎ— Երկու մեծ ժողովուրդ- ների անխախտ բարեկամությունը	4	1
8. ՅՈՒ. ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ— Զրույց կոմունիստ- ների և անպարտիականների ժողովուր- դական բլոկի մասին	4	14

№ № էջ

9. Նորանոր հաջողություններով նշանավո- րենք ընտրությունները	5	1
10. Ք. ԶԱՌԱՅՅԱՆ— Սովետական Միության բյուջեն	5	9
11. Պ. ՎԱՍԻԼԵՎ— Սովետական պետությունը ժողովուրդների ամուր հենարանն է խա- ղաղության համար մղվող պայքարում	5	18
12. Ա. ԲԱՐԱՅԱՆ— Կանանց միջազգային օրը	5	30
13. Ա. ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ— Եգիպտացորենը լայ- նորեն արմատավորենք կոլտնտեսային արտադրության մեջ	6	1
14. Մ. ՆԻԿՈԼԱՆՎ— 1905 թվականի իրադար- ձությունները Նեայի ուղեկալում	6	10
15. Լենինի դմի գաղափարների մեծ ուժը	7	1
16. Մայիսի մեկը ամբողջ աշխարհի աշխա- տավորների միջազգային տոնն է	7	16
17. Պրոֆ. Ղ. ՇԱՔԱՐՅԱՆ— Հայկական ՍՍՌ 1955 թվականի պետական բյուջեն	8	1
18. Հ. ՊՈԴՈՍՅԱՆ— Զրույց աշխատանքի ար- տադրողականության բարձրացման մա- սին	8	11
19. Բ. ԼԱԼԱՅԱՆ— Ռեզյուցիոն շարժումները Հայաստանում 1905—1907 թ. թ. ռեզյու- ցիայի տարիներին	9	1

	№№	էջ
20. Մ. ՄԵԼԻՔՅԱՆ— Աշխատանքային դաստիարակության մասին	9	13
21. ՍՏ. ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ— Զրույց սոցիալիզմի և դեմոկրատիայի լագերի երկրների սերտ համագործակցության մասին	10	1
22. Ա. ԹԻՐԱՐՅԱՆ— Ապահովենք երկաթուղային տրանսպորտի անխափան աշխատանքը	10	10
23. Ծանր ինդուստրիան ժողովրդական տրեստիկության զարգացման հիմքերի հիմքն է	11	1
24. Ավելի շատ կեր հանրային անասնաբուծությանը	12	1
25. Պրոֆ. Գ. ԱՂԱԶԱՆՅԱՆ— Զրույց եգիպտացորենի հիբրիդային սերմեր ստանալու մասին	12	8
26. Արմատավորենք գիտության ու տեխնիկայի նվաճումները և առաջավոր փորձը արտադրության մեջ	12	16
27. Գ. ԲԱԽՇԻՆՅԱՆ— Ավելի շատ սիլոս հանրային անասնաբուծությանը	13	1
28. Ա. ԴԱՎԹՅԱՆ— Զրույց բնական արոտներում անասունների հերթափոխ արածեցման մասին	13	8
29. Ս. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ— ՍՍՌՄ Ռազմա-Մովային նավատորմի օրը	13	12
30. Բերբահաժաքը համաժողովրդական գործ է	14	1

	№№	էջ
31. Խ. ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ— Զրույց սովետական հայրենասիրության մասին	14	6
32. Վ. ՄԱՅԿԵՎԻՉ— Յուցահանդեսի մասնակիցների փորձը դարձնել բոլոր կոլտնտեսությունների, ՄՏԿ-ների և սովխոզների սեփականությունը	15	1
23. Պարտիայի 20-րդ համագումարի պատվին ծավալված սոցիալիստական մրցությունը	16	1
34. Գ. ԻՍԱՀԱՅԱՆ— Տանկիստների օրը	16	8
35. Ա. ՄԵԼԻՔԻՍԵՂԵՅԱՆ— Զրույց եգիպտացորենի բերքատվության բարձրացման միջանի հարցերի մասին	16	19
36. Ս. ԲԵՐԲԵՐՅԱՆ— Սովետական Միության և ժողովրդական Լեհաստանի բարեկամությունը	17	1
37. Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ— Տեխնիկական պրոգրեսը աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման կարևորագույն աղբյուրն է	17	9
38. Գ. ԱՂԱԶԱՆՅԱՆ— Զրույց աշնանացանցորենի բարձր բերք ստանալու մասին	18	1
39. Մ. ՅՈՒՐԵՎ— Զին ժողովրդի մեծ տոնը	18	10
40. Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ ռևոլյուցիայի 38-րդ տարեդարձը	19	1
41. ԱՂ. ՆՍԱՅԱՆ— Պրոֆմիությունների համաշխարհային ֆեդերացիան	19	21

	№	էջ
42. Վ. ԿՈՐԻՈՆՈՎ — Խաղաղության և ժողովուրդների բարեկամության լենինյան դրոշի ներքո	20	1
43. Անասունների ձմեռումը կազմակերպված անցկացնելու համար	20	18
44. Պ. ՈՍԿԵՐԶՅԱՆ — Արտադրողական ուժերի սոցիալիստական տեղաբաշխման մասին	20	26
45. Հայաստանում անվտանգության կարգերի հաստատման 35-րդ տարեդարձը	21	1
46. Ա.Ղ. ԵՍԱՅԱՆ — Սովետական Միության Կոնստիտուցիան	22	1
47. Պարտիայի 20-րդ համագումարը նշանավորենք նոր հաջողություններով	22	9
48. Վ. ԻՍԿԱՆԴԱՐՅԱՆ — Առաջավոր փորձի դպրոցը	22	16
49. Մարքսի — էնգելսի — Լենինի — Ստալինի դրոշի ներքո	23	1
50. Հ. ԱՍԼԱՆՅԱՆ — Ժողովրդական ուղուցիայի 50-ամյակը	23	17
51. Բ. ԲԱԳԼԻԿՈՎ — Գյուղացիական ջարժումը ռուսական առաջին ուղուցիայի ընթացքում	15	30
ԱԳԻՏԱՅԻՈՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՓՈՐՁԻՅ		
1. Ռ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ — Ագիտացիոն ընտրությունների օրերին	4	22

	№	էջ
2. Գ. ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ — Ագիտակուկտիվը բարձր բերքի համար մղվող պայքարում	6	19
3. Գ. ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ — Արմատավորվում է առաջավորների փորձը	6	28
4. Մ. ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ — Ագիտատորի զրույցը կոլտնտեսականների հետ	9	21
5. Հ. ԹԵԼՈՒՄՅԱՆ — Ինչպես եմ անցկացնում զրույցը	12	29
6. «Գյուղատնտեսության մեքենայացումն ու էլեկտրիֆիկացումը» պավիլիոնում	12	35
7. Հ. ԱՂԱՄԱԼՅԱՆ — Ինչպես անցկացրի զրույց աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման մասին	15	13
8. Գ. ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ — Ագիտացիան ֆերմայում	17	17
9. Ա. ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ — Ագիտատորներին օգնելու մեր փորձը	19	30
10. Գ. ԱՎԱԳՅԱՆ — Անասնաբուծության մթերատվության հետագա բարձրացման համար	22	24
11. Հ. ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ — Ագիտատորի զրույցը արտադրանքի որակը բարելավելու մասին	23	32

ԱՌԱՋԱՎՈՐՆԵՐԻ ՓՈՐՁԻՅ

1. Հ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ — Աշխատենք մոսկվացիների օրինակով	1	15
---	---	----

2. Հ. ՄԱԴՈՅԱՆ— Աշխատենք առաջավոր- ների օրինակով	2	37
3. Ն. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ— Անասունների մթե- րատվությունը բարձրացնելու համար	7	33
4. Զ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, Պ. ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ— Բարձր բերքի համար	11	11
5. Ս. ՄԵԻԹԱՐՅԱՆ— Պայքարում ենք բարձր բերքի համար	12	24
6. Բ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ— Սովորում ենք առաջա- վորներից	14	16
7. Մ. ԲԱՂԴԱՄԱՐՅԱՆ— Ինչպես եմ ապա- հովում կոմբայնի անխափան աշխատանքը	14	23
8. Խ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ— Արտադրության բարձրացման ուղիով	14	28
9. Մ. ԶԵՅՆԱԼՈՎ— Եգիպտացորենի մշակելու մեր աշխատանքի փորձը	15	20
10. Բ. ԲԱԼԱՍԱՆՅԱՆ— Համաչափ աշխա- տանքը տեղամասում	16	25
11. Ս. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ— Անասնաբուծության բարձր մթերատվության համար	16	30
12. Մ. ԶԻԼԻՆԳԱՐՅԱՆ— Կատարեցինք հրն- գամյա պլանը	18	31
13. Դ. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ— Ինչպես եմ ապահովել խաղողի բարձր բերքը	19	36
14. Հ. ԱԼՈՅԱՆ— Ստանում ենք բամբակի բարձր բերք	20	35

15. Ա. ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆ— Ի պատիվ ՍՄԿՊ 20-րդ համագումարի	21	24
16. Ա. ՄԿՐՏՉՅԱՆ— Առաջավոր բամբակա- գործների օրինակով	21	31
17. Հ. ՍԻՄՈՆՅԱՆ— Կատարում են ստանձ- նած պարտավորությունները	23	28

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ
ԱԳԻՏԱՏՈՐՆԵՐԻՆ

1. Վ. ԵՆԳԻՐԱՐՅԱՆ— Խմբակային և ան- հատական ագիտացիոն զրույցների մասին	10	17
2. Վ. ԵՆԳԻՐԱՐՅԱՆ— Ինչպես նախապատ- րաստվել զրույցի	18	24

ՕԳՏԱԳՈՐԾԻՐ ԶՐՈՒՅՅԻ ԺԱՄԱՆԱԿ
(ԹՎԵՐ և ՎԻՍՏԵՐ)

1. Գ. ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ— Զրույց Հայաստանի էլեկտրաշինական արդյունաբերության մասին	1	21
2. Զեխոսովակյան ռեսպուբլիկայի նվա- ճումները	1	27
3. Մեր ռեսպուբլիկան ինչպիսի նվաճումնե- րով է դիմավորում բնորոշյունները	3	24
4. Էկոնոմիկայի անկումը կապիտալիստա- կան երկրներում	4	29
5. Հոգատարություն ժողովրդի հանգստի և առողջության նկատմամբ	6	34

6. Ավելանում է ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրությունը	7	41
7. Սովետական Ադրբեջանի հաջողությունները	8	19
8. Անասնաբուծության շեշտակի վերելքի համար	9	27
9. Կոլտնտեսային գյուղի կուլտուրական նվաճումները	10	25
10. Մեր Հայրենիքի մայրաքաղաք Մոսկվայի նորակառույցները	11	20
11. Երևանի նորակառույցներում	12	44
12. ՍՍՌՄ ժողովրդական տնտեսության նոր նվաճումները	15	24
13. Մեր ռեսպուբլիկայի ժողովրդական տնտեսության նոր հաջողությունները	16	36
14. Ծանր ինդուստրիան — սոցիալիստական գյուղատնտեսությանը	17	22
15. Բարգավաճում է ՍՍՌՄ ժողովրդական տնտեսությունը	22	32

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԹԵՄԱՆԵՐ

1. Վ. ՎԱՍԻՆ — Սովետական Միությունը պայքարում է խաղաղության և Եվրոպայի կոլեկտիվ անվտանգության համար	1	32
2. Ինդոնեզական ժողովուրդը պաշտպանում է իր անկախությունը	3	32

3. Ա. ԲՈՐՐՈՎՍԿԻ — ԱՄՆ-ի քայքայիչ գործունեությունը դեմոկրատիական պետությունների դեմ	6	39
4. Մ. ԿՈՏՈՎ — Կանխել ատոմային պատերազմի սպառնալիքը	8	26
5. Պ. ԴԵՄՉԵՆԿՈ — Աֆրիկայի ժողովուրդները պայքարում են ազգային անկախության համար	10	31
6. Ն. ՊԱՍՏՈՒԽՈՎ — Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների կոնֆերենցիան	11	25
7. ՅԱ. ՄԱԿԱՐԵՆԿՈ — Ժողովուրդները կպաշտպանեն խաղաղությունը	14	35

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱՅԻ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

1. Հունգարական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի հաջողությունները	2	44
2. Լեհական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի հաջողությունները	13	21
3. Կորեայի ազատագրման 10 տարին	15	39
4. Ա. ՎԻՆՐԵՎ — Պանծալի տասնամյակ	16	41
5. Ալբանական ժողովուրդը սոցիալիզմ է կառուցում	22	40

**ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԻ
ՀԱՐՑՆԵՐԻՆ**

1. ՍՏ. ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ— Զինատանի նկատմամբ ԱՄՆ-ի ագրեսիվ գործողությունների մասին	4	35
2. Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ— Ամերիկյան իմպերիալիզմի ագրեսիվ պլանները Մերձավոր և Միջին Արևելքում	9	33
3. ՍՏ. ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ— Սովետական Միության և Գերմանական Ֆեդերալ Ռեսպուբլիկայի կառավարական ղեկավարների բանակցությունների մասին	18	39

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԲԱԺԻՆ

1. Ընտրությունների մաժորիտար սիստեմ	4	44
2. ՍԵՆՏՕ	8	45
3. Սովետական Հայաստանի թանգարանները	10	44
4. Գոա	17	42
5. Դեկլարացիա	20	43
6. Կիպրոս	21	37
7. Նորվեգիա	22	45
8. Բիրմական Միությունը	23	38

ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՐՏԵԶԻ ԱՌԱՋ

1. Յապոնիա	8	39
2. Հարավսլավիա	13	27
3. Կանադա	17	28

СОДЕРЖАНИЕ

**В ПОМОЩЬ РУКОВОДИТЕЛЯМ
АГИТКОЛЛЕКТИВОВ**

А. Карапетян. — Серьезное внимание подбору агитаторов	1
---	---

ИСПОЛЬЗУЙ ВО ВРЕМЯ БЕСЕДЫ

В честь XX съезда партии (цифры и факты)	8
--	---

В СТРАНАХ НАРОДНОЙ ДЕМОКРАТИИ

И. Дудинский. — Успехи социалистической индустриализации в Европейских странах народной демократии	14
--	----

СПРАВОЧНЫЙ ОТДЕЛ

Индия	30
-----------------	----

ПЕРЕЧЕНЬ

материалов, опубликованных в «Блокноте агитатора» в 1955 году	38
---	----

Խմբագիր՝ ԳՐ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

**ՀԱՐՈՒՆԱԿԿ ՈՒՄ Է
„ՊԳԻՏԱՏՈՐԻ ԲԼՈԿՆՈՏ“-Ի**

1956 թվականի

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բաժանի րդա.գրությունն ընդունվում է կապի
գրասենյակների և «Սոյուզպեչատ»-ի բոլոր
բաժանմունքներում:

Լույս է տեսնում ամսական 2 անգամ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

12 ամիսը—12 ռ.,

6 ամիսը—6 ռ.,

1 համարը—50 կոպեկ:

«ՍՈՅՈՒԶՊԵՉԱՏ»

Отдел Пропаганды и агитации

ЦК КП Армении

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

№ 24

1955 г.

Վ.Յ 14229

Պատվեր 1065

Տիրաժ 8570

ՀՍՍՌ Կուլտուրայի մինիստրության հրատարակչու-
թյունների և պոլիգրաֆ արդյունաբերության գլխավոր
վարչության № 2 տպարան, Երևան, Կոմունյանցի № 8:
Գինը 50 կոպ.